

Šis tekstas neturėtų būti suprastas kaip vientisas ir darnus kūnas.

Tai veikiau priešokiais sukurta analizė ar subjektyvaus būdo pažinti abstrakciją fiksavimas.

Dienos čia nėra svarbios. Laikas ir mintys tėra fiktyvi žaismė.

•

Įsivaizduoju esanti bet kuri figūra

kasdienybė

atmintis

linija

abstrakcija

Bet kuris eskizas

virpėjimas

•

Dar gerokai prieš brėžiant šio teksto kontūrus, buvau linkusi samprotauti apie poetinę abstrakciją, apie minties, kalbos, erdvės ir vizualumo sintezę šioje beformėje sferoje. Nagrinėjant Ary Stillman kūrinis, nesunku pastebėti, jog autoriaus rankos geste tarsi užfiksuotas, įrašytas gebėjimas kurti ženklų sistemas, kurios tarytum nieko nesako, tik veikia jas stebintįjį. Savyje juntu norą kalbėti apie tai, iš ko kyla pastanga paprastinti (o gal kaip tik atvirkščiai) kasdienybę iki nesuvokiamo vizualumo. Paradoksaliai, šiai temai nagrinėti renkuosi vienus iš aiškiausiai perprantamų Ary Stillman kūrinių, kuriuose – eskiziniame sąsiuvinyje užfiksuoti kasdienybės keliaujant Maroke liudijimai. Tuo pačiu, šie piešiniai veikia tarsi sąsaja tarp abstraktumo ir reprezentacijos. Tokiame taške ir verta ieškoti noro abstrahuoti priežasčių.

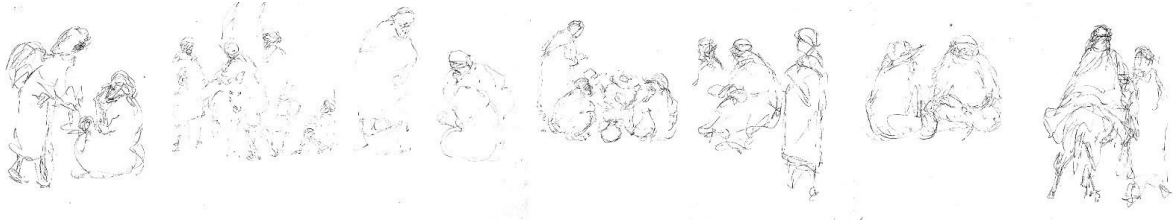
•

Abstrakcija yra plati. Ary apmąstymuose ji prilygsta sapnui. Abstrakcija taip pat ir individuali.

•

Atvaizduoti kasdienybę taip, tarsi ji visuomet būtų nepilna, bepradedanti trintis sulig pačia pirma jos pajautos akimirka. Tokį svorį man sukuria Ary kelionės Maroke eskizai. Figūros piešiniuose dar geba save reprezentuoti, tačiau tuo pačiu metu jos virsta tiesioginiu pojūčiu, prilygstančiu vėjui. Stebiu ir iškart pamirštu jas. Istorinis, kultūrinis, vietos specifikos kontekstai tampa visai nebesvarbūs, greičiau tai atvira idėja, besivystanti priklausomai nuo stebintojo. Šie Maroko piešiniai primena debesis, kurie vieną sekundę sukuria aiškią formą, o kitą jau virsta beforme mase, tiesiog tuo, kas egzistuoja savaime.

•

•

Virpančiomis rankomis nubrėžti žmonių kūnai. Jiems persiduoda šis virpesys ir nežinia, kuri slypi rankoje. Figūros tampa perregimos, sunkiai atpažįstamos. Jų veiksmi taip pat sutelpta į šias linijas, tačiau tuo pačiu efemeriskai išplinta tapdami gūsiu.

•

Nenorėčiau būti stebima stebėdama kūrinį. Galbūt menas yra labai intymus ir nepertraukiamas santykis. Apniko pojūtis, jog Ary aplinką suvokė kaip nuolat trunkantį kūrinį. Ši asmenybė taip pat nenorėjo būti stebima stebėdama. Tikriausiai, gyvenime Ary rinkosi pasislėpusiojo, o ne dalyvaujančiojo poziciją. Tai regiu ir Maroko eskizuose, kuriuose greit dingstančias akimirkas Ary kaupia intensyviai, atidžiai, lyg bijodamas prarasti jį apėmusį suvokimą, kuris turi būti žūtbūt užfiksuotas. Šiuose eskizuose autorius mėgina režisuoti abstrakciją, kurią jaučia išplitusią, o mato kaip sceną.

•

Pasiklydau savo pačios žodžiuose, sekoje, kurią bandžiau kurti jau keletą kartų. Ir vis nesėkmingai. Negaliu sukurti sistemos, kuri nėra galima. Tai tekstinė abstrakcija, tai reakcija į kūrinį. Kaip Ary linijos blėsta ir apleidžia pilnos figūros galimybę, taip ir mintys apleidžia naratyvinę logiką. Galbūt šis tekstas yra performatyvus. Įtraukiantis dalyvauti kuriant nesusipratimą.

•

Lengvas, trumpas, efemeriškas suvokimas, užkibimas už minties ir negebėjimas jos tęsti, tarsi ji turėjo atsirasti ir išnykti. Tai vaiduokliškos mintys. Ary piešiniai kaip portalai. Tik į priešingą pusę nuo savęs patekti negaliu. Žiūriu į medžius, purtomus vėjo.

•

Baigdamas tapyti reprezentatyvius atvaizdus, Ary teigė, jog ne daiktų paviršiai ar jų atrodymas yra realus, o tai, kas paslėpta po šiuo pradiniu sluoksniu. Manau, jog mes visuomet tik įsivaizduojame, kas yra po paviršiumi, tik kuriame galimybes, išardome nuostatas, mąstome metaforiškai. Bandydami suprasti objektą, perkeliame jo prasmę kitur, į savo subjektyvius saugyklas, kuriose daiktai kitiems tampa neprieinami. Taip gimsta abstrakcija. Ja mes dalinamės ir liekame nesuprasti, užspausti į klausimų kampą, kuriame tik murmame mirusiųjų kalba, nesugebėdami nieko paaiškinti. Arba tariame tas pačias jau šimtus kartų atsikartojusias mintis, jog tai, apie ką klausiama, yra paties daikto slaptavietė. Tačiau ji sukurta mūsų, negalinčių susitaikyti, jog paviršius ir yra raktas.

•

Tai nei žavesys, nei prieštaravimas.

•

Nesėkmingas bandymas rašyti. Tarsi galvoje gyvuotų tuštuma. Kartais tokia būseną yra siekiamybė. Su šiomis rudeniškomis nuotaikomis jau nesuskaičiuojamą kartą vėl bandau pradėti naują tekstą, išsemti iš savęs pačios naują įžvalgą. Tekstas verčia. Tęsti seną tuštumą naujame lape. Kaip ir priešins.

•

Man Ary Stillman yra nežinomas asmuo ir neperkandama užduotis. Jis kažką taria, tačiau balsas per ilgai sklendžia erdve ir neprisiartina. Kaip ir jo kūriniai, tikėtinai priliečia ir greit atsitraukia, formuoja prisiminimo nuotaiką, kuri tarsi neišgyventa akimirka įkimba ir ragina ją atminti iš naujo ir netikėtai. Tai primena sapną, kurio poetinį svorį pats autorius suvokia ir laiko jį savo pasitenkinimo mediatoriumi. Ir Ary, ir jo kūriniai yra nuojautos, probėgšmai, tinkami atsitiktinumai, kurie neturi pradžios ir pabaigos, jie pasklidę ir veikia suradę tinkamą laiką. Įkibę sapnai, nesikartojantys, kreipiantys laiko logiką.

•

Manau, jog abstraktumas gimsta iš intuityvaus polinkio perprasti atmintį. Pastaroji nepagaunama. Abstrakcija yra pastanga, bandant prisivyti greit kintančius ir blėstančius prisiminimus. Tuo pačiu ir priimti tai, jog atmintis vystosi ir šią akimirką. Abstrakcija mėgina koordinuoti nesuskaičiuojamomis trajektorijomis judantį atminties gimimą. Kadangi tai neįmanoma, abstrakcija jau savaime yra deformacija.

•

Ne paslaptis, jog Ary Stillman naudojosi automatizmo technika. Pavertusiems savo regėjimą ir jutimą abstrakcija, toks metodas yra itin aktualus. Jis padeda rasti vizualiems įbrėžiams, psichiką paverčia matoma. Automatiniam rankos geste randasi pokalbis. Su savimi ir su niekuomet neperprantamu. Kuo? Polinkiu, postūmiu, žinute. Kai kurie teoretikai, psichiatrai, antropologai tikėjo, jog tas Kitas pokalbio dalyvis yra archetipinė forma, kurią žmogus transliuoja iš priešistorinių giminaičių. Labai dvasinga terapija, kurios paaiškinimas viską naikina. Žavesį ir pamatinį nesusipratimą. Abstrakcijai kalbos nereikia.

•

Klausiu savęs, ar Ary kūriniai daro įtaką šio teksto formai? Mintys vis atsiranda ir nyksta. Nusimačiusi atspirties tašką Maroko piešinius, pati virstu jais, jų transliuojama nuotaika. Pavaizduotos figūros atlieka tylius veiksmus, vis kitus, kurie tarpusavyje tikriausiai nieko bendro neturi. Taip ir mano kalbėjimas, lyg ir gali būti surištas tarpusavyje, tačiau pastraipos labiau primena eiles.

•

Rodos, galėčiau tęsti šių fragmentiškų samprotavimų eigą be galo, tačiau tai labai vargina. Turiu nusimatyti pabaigą.

•

Sėdėdama fiktyviai spėliuju, ar Ary mėgo poeziją? Kažkodėl norisi linkčioti galva. Lyg poezija ir abstrakcija būtų neatskiriamos dimensijos. Ary su tuo sutiktų. Patyrinėjusi jo mintis apie tapymą, radau sentenciją, kurioje autorius teigia, kad jeigu užbaigęs kūrinį jame neįaučia poezijos, jam pastarasis nekelia pasitenkinimo. Tikriausiai, poezija yra abstrakcijos kuras.

•

Pažinties su Ary Stillman pradžioje neatlikau tyrimo apie asmenį ir jo kultūrinį palikimą sąmoningai. Norėjau suprasti, ar menininko kūriniai mane veiks ta linkme, kuria autorius pats mąsto, ar jo pasaulėvaizdis perteikia save ne žodinėje terpėje. Pažinties viduryje supratau, jog taip, mane tam tikra mąstymo linkme kreipiantys darbai atliepia Ary mintis. Tikriausiai ir dėl šios priežasties šis tekstas toks nenuoseklus, sapniškas, fragmentiškas, kvėpuojantis arba ne.

•

Buvau bet kuri figūra

Bet kuris eskizas

Šaltiniai:

<http://www.stillmanlack.org/index.html>

Ignė Grikevičiūtė

Vilniaus dailės akademija

Šiuolaikinė skulptūra, MA II

2021